

Vrij

Gretha Pama en
fotograaf **Peter de Krom**
laten zien hoe we
uit de sleur breken.
Deze week luchtdueren.

Richard van Roessel (54) stond eerder in NRC. In 2008 won hij het allereerste Nederlandse Kampioenschap Luchtduieren. „Hij heeft zo veel flair, grootse gebaren en exuberante expressie dat zijn karikatuurafgerichte verandering in pure humor”, schreven we toen over hem. Elf jaar later meldt hij zich op een woensdagnmiddag met een emmer tulpen en een koffer vol benodigdheden bij Klein België in Haarlem, een woonzorgcentrum voor veertig ouderen met dementie. Op de parkeerplaats staat zijn zwarte Volvo break, 'maestroclass.nl' en 'maestro-uitvaarders.nl' valt op de zijkant te lezen.

Want dat is Richard van Roessel, voormalig financieel manager, gaan doen zodat hij kampioen was geworden en een lange fietstocht had gemaakt: zijn leven omgooien. Hij geeft nu masterclasses, nou ja *maestroclasses* dus, bij bedrijven, op evenementen maar vooral aan senioren. In het begin was dat sappelen („Pas sinds tv-programma *Maestro* is duieren hot”), vandaar een opleiding tot uitvaartbegeleider, voor werk dat er goed bij aansloot: „Ik geef de mensen bij leven een glimlach en bij sterven ook.” Vanmiddag ontvangt hij zijn gasten in rokkostuum, deelt Chinese eetstukjes uit („Meneer, mag ik u een baton geven?”) en laat door de speakers al-

vast *An der Schönen Blauen Donau* van Johann Strauss klinken.

Het gaat van Wenen naar Parijs („Wie is daar wel eens geweest? En toen hebt u gezond zee-ker?”) en van *Tulpen uit Amsterdam* naar André Rieu. „Een beetje bewegen in die stoel hé, dat is goed voor de bilsperen. En vergeet het stokje niet! Maak die armen maar los!” Dan komt Pavarotti de *Nessus Dorna* zingen. Of eigenlijk: Herman. „Gezellig”, zegt hij in de microfoon op het podium, „gezellig, gezellig”. „Het klopt niet”, klinkt het uit de zaal. Richard van Roessel: „Nee, maar weet u: ik klop ook niet. Niemand klopt hier hoop ik, dan zijn we heel gezond.” Herman: „Gezellig.”

Tingrid komt naar voren voor een aria van Puccini („Wat een ster! Ben je beschikbaar in juli? Dan bel ik straks André Rieu. En dan gaan Herman, jij en ik samen naar Mastricht!”), Hilda, Rietje en vrijwilliger Henk („Noem mij maar Leonardo”) gaan het podium op voor de titelsong van *Titanic*. „Dan zijn jullie in de zaal nu de golven en de ijsbergen. Ga maar staan, ijsbergen! Kan de boot er nog langs? Ja, nog net!” De helft van de zaal staat, bijna iedereen zwaait met zijn stokje. Of nee, met zijn baton: „Je moet het wel een beetje verkopen, hè.”

Kijk, luister, lees

net nieuw

Disneyklassieker aangepast aan 2019

Het circusolifantje Dumbo dat kan vliegen door met zijn ogen te flapperen blijft een tijdloos sprookje. Toch is het een en ander veranderd in de nieuwe 'live action' verfilming van Dumbo: de dieren kunnen niet meer praten en de focus ligt meer op de levens van de menselijke personages rond de olifant.

De remake van regisseur Tim Burton is een geactualiseerde versie van het ver-

haal, zonder de racistische en minder kindvriendelijke elementen van het origineel uit 1941.

Of de nieuwe, geliktere Dumbo de klassieke Disneyfilm zal vervangen, moet nog blijken.

Film: familiefilm

Dumbo Regie: Tim Burton
In 145 bioscopen ●●○○○

Familiëgeschiedenis zonder herinneringen

De Russische dichter en journalist Maria Stepanova kreeg van huis uit niets mee van haar mysterieuze familie- verleden. In *Voorbij het geheugen* gaat zij hier alsnog naar op zoek. Haar voorouders, leden van de bourgeoisie, hebben na de Russische revolutie in 1917 hun sporen uitgewist, uit angst voor vervolging door de communisten. Het boek is het verslag van een persoonlijke queste, afgewisseld met verwijzingen naar andere

auteurs en kunstenaars die schrijven over de rol van het verleden op hun persoonlijkheid. Door de spannende schrijfstijl leest *Voorbij het geheugen* als een roman.

Boek: geschiedenis

Maria Stepanova: Voorbij het geheugen: een familiëgeschiedenis De Bezige Bij, 458 blz., 25,99 euro ●●●●●

Kamagurka: de grenzen van de ernst

Op het podium is cartoonist Kamagurka (Luc Zeebroek) net zo absurd en genadeloos als op papier, maar hij laat zich ook van een serieuze kant zien. De tekenaar balanceert tussen humor en ernst door steeds obscener wordende grappen en jeugdverhalen over necrofilie en de katholieke kerk naast een ingrijpende gebeurtenis uit zijn leven te plaatsen. Het gaat dan om de terroristische aanslag op de redactie van *Charlie Hebdo*, het

Frans satirische blad waar Kamagurka ook voor tekende. Hij stelt zichzelf de vraag waar de grenzen van satire liggen en waar je als cartoonist ook zelf grenzen moet trekken.

Cabaret

Kamagurka: De grenzen van de ernst Tournee t/m 28 april, kamagurka.com ●●●●○

erop uit

De science fiction van vroeger en nu

Science fiction kwam als kunst genre pas echt op aan het begin van de twintigste eeuw, maar fantasieren over de toekomst van onze wereld doet de mensheid al sinds de Oudheid. Zo'n acht honderd objecten met een futuristisch tintje komen voorbij op *A Journey into the Unknown*, van de experimenten van Mary Shelleys *Dokter Frankenstein* tot de technische snufjes uit *Star Wars*. De tentoonstelling laat vooral zien dat onze toekomstbeelden bijna altijd uitvergroete versies van ons heden zijn.

Expositie: Science Fiction. *A Journey into the Unknown*. T/m 30/6 in de Kunsthal, Rotterdam. ●●●○○

laatste kans

Rauwe video's met schapen en bijen

Kunstenaar Jeroen Eisinga maakt weerzinwekkend esthetische films, waarin het verstrijken van de tijd centraal staat. Zijn nieuwste film *Nightfall* is een zijde opname van een kudde schapen rond een wak in een bevroren meer. In een andere film laat Eisinga zijn hele lichaam pontificaal bedekken door een zwerm bijen. De werken hebben allen een simpele opzet, maar intrigeren door de aandacht voor detail. Beide zijn tegelijk te zien in het rauwe interieur van de Haagse Elektriciteitsfabriek.

Beeldende kunst: Jeroen Eisinga: *Expeditie Eisinga*. T/m 7/4 in Elektriciteitsfabriek, Den Haag. ●●●●●

► 8 redenen om uit te gaan

1 STADSSTRAND Ubeach
Utrecht: Bij de Jaarbeurs. Tot eind augustus geopend bij mooi weer (16°C en droog). www.ubeach.nl

Voor het echte strandgevoel midden in Utrecht kun je tot eind augustus terecht bij het stadstrand U Beach. Op maandag-, dinsdag- en woensdagavond is er Beachvolleybal.

2 MINI PODIUM HF in hoeketalage Bijenkorf
Amsterdam: hoeketalage Bijenkorf. Van 9 t/m 20 juni. Tijd: 14.00-14.20u. www.hollandfestival.nl

De hoeketalage van de Bijenkorf in Amsterdam is dit jaar voor de tweede keer het kleinste podium van Holland Festival. Geoptileerd Angels Voices geeft vandaag een voorproefje uit *Eine Kirche der Angst vor dem Fremden in mir* van Christoph Schlingensiefel.

3 SHOW Momentum - Mayumana
Rotterdam: Nieuwe Luxor theater. Tijd: 20.00u. www.luxortheater.nl

Het energieke theaterspektakel Mayumana brengt een razendsnelle show met verschillende dansstijlen, van poppin' tot freestyte tot flamenco, met live muziek, zoals percussie en samba drums, en met veel humor.

4 DOCUMENTAIREFESTIVAL Beeld voor Beeld
Amsterdam: Tropentheater. Van 9 t/m 14 juni. www.beeldvoorbeeld.nl

Jubileumeditie met o.a. films n.v.v. de twintigste verjaardag van de val van de Berlijnse muur, aandacht voor vergeeten Nederlandse filmmaker Peter Creutzberg, wereldmuziek in Beeld en als openingsfilm *No More Smoke Signals* van Fanny Bråning.

5 EXPOSITIE Rebelle
Arnhem: Museum voor Moderne Kunst. T/m 23 aug. www.mmkarnhem.nl

Van poster plakkende actiegroepen tot virtuele cyber art. Op de expositie *Rebelle. Kunst en feminisme 1969-2009* wordt werk getoond van vrouwelijke kunstenaars voor wie het feminisme een belangrijke inspiratiebron was.

6 SCULPTUREN Javier Marín
Den Haag: Lange Voorhout. Tot 9 sept. www.denhaagsculptuur.nl

Achtien monumentale beelden van de Mexicaanse kunstenaar Javier Marín, onder meer drie hoofden van zeven bij vier meter, twee bronzen beelden en negen ruiters te paard.

Reusachtig hoofd in Den Haag

7 MANIFESTATIE Brazil Contemporary
Rotterdam: diverse locaties. T/m 23 aug. www.brazilcontemporary.nl

Museum Boijmans Van Beuningen toont het werk van moderne Braziliaanse kunstenaars, in het Nederlands Architectuurinstituut maak je kennis met miljoenstad São Paulo en het Nederlands Fotomuseum zoomt in op de Braziliaanse beeldcultuur. Ook de rest van Rotterdam is in Braziliaanse sferen, met o.a. graffiti, mode, film, dans en muziek in en rondom de musea, maar vooral ook op straat.

8 MUZIEK Ensemble MAE: Fracture
Amsterdam: Paradiso. Tijd: 20.30u. Prijs: 12,50 euro. www.paradiso.nl

Drie meesters van de elektronische muziek - John Oswald, Francisco López en John Wall - maken in samenwerking met Ensemble MAE nieuwe stukken. Ensemble MAE voert deze akoestische stukken uit en Oswald, López en Wall geven solo elektronische performances.

Tips voor UIt? Mail naar nextagenda@nrc.nl

Een beetje vreemd is het wel. Mozarts 40ste symfonie dirigeren met een Chinees eetstokje. Foto Mieske Meessen

► 5 redenen om tv te kijken

1 STUDENTENFILM Old school
Veronica, 20.30-22.15u.

Seksdoordrenkte reïniscentiekomedie van Todd Phillips, de man die verantwoordelijk is voor de films *Road Trip* en *Strays & Hatch*. Luke Wilson speelt een reïnisist die wegens omstandigheden - zijn echtgenote deelt het bed met allerlei vreemdclingen - verhuist naar een pand vlak bij zijn alma mater. Studententijdjes Vince Vaughn en Will Ferrell proberen hem op te beuren door aldaar de studententijd nog eens dunnies over te doen. (Todd Phillips, 2003, VS)

Heimwee naar je studententijd

2 TALENTENJACHT Xhience
NED.3, 21.00-21.30u.

Wedstrijd waarbij jonge talenten kans maken op een workshop van een expert, die wereldberoemd is op zijn vakgebied. Aankomende zondag

en zilversmeden kunnen bij sieradenontwerper Rodrigo Otazu in de leer. Jonge mecaniciens bij topmotorcoeur Barry Veneman, aankomend diervetzorgers kunnen aan de slag in een Roemeense dierenasiel en talentvolle stylisten maken kans op een fotoshoot.

3 DOCUMENTAIRE The truth about violence
Canvas, 22.15-23.05u.

Documentaire over de in ons allemaal aanwezige geweldadige aanleg. Uitgeleed wordt welke factoren er nodig zijn voor een mens om helemaal door het lint te gaan. Slagvaardig, brek bijvoorbeeld, of een lichte hersenschudding.

4 INTERVIEW Over vaders en zonen
NED.2, 22.50-23.20u.

Interviewserie waarin Hugo Boss praat met vaders op zijn werk. Deze week Kelly (29) met haar vader Anton van der Veer. Kelly (bekend van onder meer *De Heer*) liet zich op haar 19e opereren en vertelt over haar jeugd, toen ze nog Ferry was.

5 SERIE Veronica Mars
NED.3, 23.00-00.20u.

Eerste twee afleveringen van een nieuwe 20-delige Amerikaanse detectiviserie (deed seizoen). Veronica is een studente aan een high school, die haar vader helpt bij diens werk als privédetective en ook op eigen houtje een expert, die wereldberoemd is op zijn vakgebied. Aankomende zondag

Met een eetstokje

Muziekkennis is voor luchtdirigeren niet

► Luchtdirigeren begon Nederland kampioen Richard van Rosell als passie.
► Hobby's blijken vaker uit te lopen op ongebruikelijke kampioenschappen.

DOOR MAITE VERMEULEN
AMSTERDAM. Een man in een cirkel in het Vondepark. Een Watsonsd ghetoblast staat in het midden. Iedereen heeft een eetstokje van de afhaalchines in de hand. Een jas wordt uitgedaan, haren worden uit het gezicht gestreken, lippen natgemaakt. Dan schalt plotseling de 40ste symfonie van Mozart over het grasveld.
"Handen zwalen door de lucht, benen vliegen omhoog, sommigen hebben hun ogen dicht en fronsen van concentratie, terwijl het eetstokje wilde patronen in de lucht tekent. Een jagger verdraait zijn nek om het vreemde tafereel te bekijken. Twee handen aan de overkant van de vijver stappen af om een filmpje met hun mobielte te maken. Welkom bij de workshop luchtdirigeren.

In het dagelijks leven is Richard van Rosell (44) interim manager. Maar wanneer er klassieke noten klinken, komt zijn passie los. "Al sinds mijn achttienste sta ik met mijn handen te zwaaien op muziek. Maar sinds er vorig jaar een kampioenschap werd georganiseerd, is het allemaal een stuk serieuzer geworden."
Sinds een jaar mag hij zich Nederlands kampioen luchtdirigeren noemen. Muziekkennis is niet nodig, alleen inlevingsvermogen. Vandaag gaat hij zijn titel verdedigen op de tweede editie van het NK tijdens het Festival Classique in Den Haag.
Een beetje vreemd is het wel, dat geeft ook Van Rosell toe. "Natuurlijk komt er wat schroom bij kijken, maar als ik eenmaal in de muziek zit, denk ik daar niet meer aan. En je moet de humor ervan inzien." Zo sloeg Van Rosell vorig jaar tijdens de finale zijn stokje kapot op de lessema. "Niet helemaal de bedoeling, maar de jury vond het prachtig!"
Het luchtdirigeren doet natuurlijk denken aan het welbekende luchtaarspelen, dat inmiddels al dertien wereldkampioenschappen heeft gekent. Maar wie heeft er ooit gehoord van het Nederlands kampioenschap pa-

lingroenk of de World Cup pen spinning? Je kunt de hobby zo gek niet bedenken, of er wordt een wedstrijd voor gehouden. Zoveel mogelijk frikandellen in een uur naar binnen werken in Café Quispel in Raarn bijvoorbeeld. Of jarenlang oefenen op het vuuwen van het perfecte papieren vliegtuigje om daarmee recordhouder langestaafsvliegen te worden.
Maar hoe begin je met zoets? Van Rosell denkt dat de met lidferris een grote rol speelt. Met een brede lach op zijn gezicht zegt hij, wijzend op zijn buik: "Het zit hier. Passie. En dat groeit en groeit en kan negens been. En dan ergens vind je eindelijk het kraantje om het sruif te laten. Dat kraantje is voor mij luchtdirigeren."
Dovraks Negende gaat in de ghetoblast en iedereen begint weer uitgelaten te dirigeren. Een man met een grijze baard vol klitten blijft staan om het groepje te bekijken. "Ik heb al veel raars in het Vondepark gezien, maar dit...". Als de vloten stoppen is hij in tranen. Van Rosell vraagt of hij misschien mee wil doen. De man neemt voorzichtig een stokje in de hand en begint mee te zwaaien op Bizet uit Carmen. "Dank je wel, dank je wel", blijft hij preken.

Mozart dirigeren

nodig, wel inlevingsvermogen

Meer ongebruikelijke kampioenschappen
 • **WK Freshand circle drawing**
Een strijd op YouTube om een zo rond mogelijk cirkel te tekenen zonder hulpmiddelen. Wereldkampioen Alexander Overwijk uit Canada toekende een perfect ronde cirkel op een schoolbord in minder dan een seconde.
 • **Check voor het bewijs:** nrcnext.nl/links
 • **WK vliegtuigvooien**
De Red Bull Paper Wings World Finals 2009 werden in Salzburg gehouden. De Amerikanen Ken Blackburn houdt sinds 1998 het *longest airtime*-record. Zijn vliegtuigje bleef maar liefst 278 seconden in de lucht. Naast deze categorie strijden de deelnemers ook nog voor de prijs van de langst afgelegde afstand om de beste trucs.
 • **Meer informatie:** www.redbullpaperwings.com
 • **NK Palingroken**
In Kortenhoeft is 5 september het NK palingroken. Meer dan honderd rokers uit het hele land strijden om Nederlands beste palingroker te worden. Elke roker neemt zijn eigen 'kast' mee, en moet na een dag roken drie wedstrijdrijpalen inleven. Een deskundige jury beoordeelt deze vervolgers op uiterlijk en smaak.
 • **Zie ook:** www.nkपालingroken.nl/
 • **NK Eieren gooien**
Vorig jaar was het NK eieren gooien in Geesteren. Welk koppel kan er zo ver mogelijk overgooien zonder dat het breekt? De kampioensworst van 68,75 meter uit de jaren tachtig staat nog steeds.
 • **World Cup Pen Spinning**
Vreselijk populair in Azië: een pen zo snel mogelijk tussen de vingervan en de hand en begint mee te zwaaien. Belijk ingewikkelde trucs bij kijken. Bekijk de video's want het is onge-

► janneke

Tuinbonen

Iver de tuinbonen valt veel te vertellen. Dat we uit opgravingen weten dat hij zesduizend jaar voor Christus al in Europa werd verbouwd bijvoorbeeld. Dat de tuinbonenplant behoort tot de vlinderbloemenfamilie - hij draagt werkelijk prachtige, pastelkleurige bloemen - waarvan de ranken zich met ongekende groei-kracht al slingerend een weg omhoog zoeken. En, misschien wel het leukste weetje over de Faba vulgaris dat hij dankzij die eigenschap de hoofdrol speelt in het sprookje *Japje en de bonenzaak*.
Maar liever dan in de bibliotheek, wil ik de komende dagen in de keuken doorbrengen. Met tuinbonen kun je zoveel lekkers maken. Op het kookblog wordt sinds gisteren gediscussieerd over dubbel- en enkelpeulen. Ikzelf houd het meestal op enkel, vooral zo aan het begin van het seizoen. De eerste tuinbonen, die nog piepjonge bleke boontjes, hebben nog geen spoor van rimpeling, taai- of bitterheid. Die kun je zelfs rauw eten. Gedipt in geurige groene olijfolie en knisperende zeezoutvlokken, is het moeilijk ervaar af te blijven. Pas wel op, want van te veel rauwe bonen krijg je buikpijn.

Ik ben trouwens al jaren op zoek naar een recept voor niet-gedopte tuinbonen. Het schijnt dat in het Midden-Oosten de peulen ook wel in hun geheel worden bereid. Een keer, lang geleden, zag ik Clarissa Dickinson Wright op

televisie een Egyptisch recept bereiden waarvoor ze hele tuinbonen stoffde met veel dille en, als ik het me goed herinner, slijfoet en knoflook. Tot mijn spijt heb ik het recept nooit meer ergens kunnen vinden. Maar als iemand zich ermee meldt, zet ik het deze week nog in de krant.
Hier alvast mijn eigen tuinbonenrecept met Arabische smaakmakers: maak deel met een groot bonenkomijnpuree en maant-yoghurt.

Voor 2 personen:
 • 2 kilo tuinbonen, (enkel) gedopt
 • 2 flinke makreeltjes (of 4 kleintjes), met huid
 • olijfolie
 • 100 - 150 ml Turkse of Griekse yoghurt
 • een stuk of 10-12 blaadjes verse munt, fingsmeden
 • 1 teentje knoflook, fingsmeden
 • 1½ theelepelt komijnzaad

Verwarm de ovenvrij voor. Zet een pan water op en kook de tuinbonen in 5-7 minuten gaar. Bestrijk de makrelen met olijfolie en bestrooi met zout en versgemalen zwarte peper. Leg ze met de huid boven op een bakpapier beklede bakplaat en schuif 5-8 minuten onder de hete kraan. Roer de yoghurt glad met de munt. Spoel de gare tuinbonen af onder een koude kraan. Verhit een scheut olijfolie in een koekenpan en fruit hierin de knoflook en komijn tot de knoflook begint te kleuren. Voeg de tuinbonen toe. Warm de bonen goed door en prak ze met een vork tot een grove puree. Maak op smaak met zout en peper en sausje met olijfolie. Verdeel de tuinbonenpuree over twee borden, leg de makreelfilet erop en geef de yoghurt apart erbij.

JANNEKE VREUGDENHIL
 ► **Dop jij dubbel of dop jij enkel?** Praat mee over tuinbonen op www.nrcnext.nl/koeken. Op nrc.tv maakt Janneke slasoop.

► retrogames naspelen

Oeroude computerspelletjes die dankzij de retrotrend weer populair zijn, inspireren sommigen tot veel meer. Je kunt je natuurlijk tot in de perfectie identificeren met je gameheld. Pacman en Super Mario zijn dus nog leuker als je het live naspelt. Pacman wordt opgejaagd door monsterjes, onder meer in de supermarkt (goeie rechte gangen) en Mario zoover de weg in een kart (en wacht geduldig voor het stoplicht).

► **Minder grappig voor omstanders, golfers en supermarktbewoners:** zie nrcnext.nl/links

Advertisement for Prosecco Rosé (6 flessen) with a 'ONE DAY ONLY' promotion. The ad features images of wine bottles and text indicating a special price of €29,70 (normally €49,95). The promotion is for one day only, on June 9, 2009. The text also mentions that the wine is a 2009 vintage and is available at onedayonly.nl/nxt.